[א]שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה משום ר' יהודה בן בתירה אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך מעשה [ב]ואמר שמואל הלכה כר' יהודה בן בתירה א"ל דאי דרב מאי [ג](א"ל) קשיא דרב אדרב דלמא אמוראי נינהו ואליבא דרב כיון דאיתמר משמיה דשמואל בהדיא ומשמיה דרב כאמוראי לא שבקינן משמיה דשמואל בהדיא ומוקמינן כאמוראי ואליבא דרב אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר אתון הכי מתניתו לה אנן בהדיא מתנינן (א) אמר רב יהודה אמר שמואל שומרת יבם שמתה אסור באמה אלמא [ד]קסבר יש זיקה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל הלכה כרבי יהודה בן בתירה וצריכי דאי אשמעינן יש זיקה ה"א ה"מ בחד אבל בתרי לא [א]קמ"ל ואי אשמעינן הלכה כר' יהודה בן בתירה ה"א ה"מ מחיים אבל לאחר מיתה פקעה לה זיקה קמ"ל דזיקה בכדי לא פקעה:

מתני' [ב]שני אחים ומת אחד מהן ויבם השני את אשת אחיו ואח"כ נולד להן אח ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה [ה]עשה בה מאמר ומת השניה חולצת ולא מתייבמת [ו]ר"ש אומר מייבם לאיזו מהן שירצה או חולץ לאיזו מהן שירצה:

גמ' [ז]אמר רב אושעיא חלוק היה ר"ש אף בראשונה ממאי מדקתני משנה יתירה בבא דרישא למאן קתני לה אילימא לרבנן השתא יבם ולבסוף נולד דכי אשכחה בהתירא אשכחה אסרי רבנן נולד ואח"כ יבם מיבעיא אלא לאו לר"ש איצטריך ותנא רישא להודיעך כחו דר"ש ותנא סיפא להודיעך כחן דרבנן ובדין הוא דנפלוג ר"ש ברישא אלא נטר להו לרבנן עד דמסיימי למילתייהו והדר פליג עלייהו אלא אשת אחיו שלא היה בעולמו לר"ש היכי משכחת לה בחד אחא ומית ונולד לו אח אי נמי בתרי ולא יבם ולא מית בשלמא יבם ואח"כ נולד כי אשכחה בהתירא אשכחה אלא נולד ואח"כ יבם מאי טעמא קסבר יש זיקה וזיקה ככנוסה דמיא מתקיף לה רב יוסף השתא זיקה ומאמר מספקא ליה לר"ש אי ככנוסה דמיא אי לאו ככנוסה דמיא זיקה לחודה מיבעיא מאי היא דתנן [ח]שלשה אחין נשואין שלש נשים נכריות ומת אחד מהם ועשה בה שני מאמר ומת הרי אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר [1]ומת אחד מהם יבמה יבא עליה מי שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמין רבי שמעון אומר מייבם לאיזהו מהן שירצה וחולץ לשניה יבומי תרווייהו לא דדלמא יש זיקה והוו שני יבמות הבאות

מבית

שומרת יבם. ממתנת לייבום יבמה: **שקדש אחיו.** של יבם את אחותה אחר שנפלה זו לפניו: **אומרים לו.** למארס המתן מלכנוס לפי שאחות זקוקתו היא: **עד שיעשה אחיך מעשה.** עד שייבם אחיך את היבמה ותפקע זיקתה ממך. אלמא זיקה אסרה לאחותה: **א"ל.** רב יוסף לאביי ואי משמיה דרב אמרה מאי קשיא לך: **דרב אדרב.** דא"ר הונא אמר רב לעיל [יז:] מותר באמה: **אמוראי נינהו.** רב הונא ורב יהודה תלמידי דרב הוו ופליגי אליביה: **כיון דאיתמר משמיה דשמואל בהדיא.** דיש זיקה דשמואל עצמו אמרה ולא תלמידו משמו ומצינו למימר דרב יהודה תלמידו מכלל אותה שמועה אמר להא דידיה: **ומשמיה דרב איתמר כאמוראי.** בפלוגתא דהא פליג רב הונא לא שבקינן כו': **הכי קמתניתו לה.** לרב יהודה דלעיל בסתמא שלא הזכיר שם רבו וצריכיתו למידק הא דרב יהודה דשמואל היא: ה"ג **אנן בהדיא מתנינן לה: ואזדא שמואל לטעמיה.** כולה רב כהנא אמרה: **ה"מ מחיים.** כל זמן שיבמתו קיימת: **מתני' ומת.** המייבם: **מייבם לאיזו שירצה.** ופטורה חברתה. ולאו אעשה בה מאמר קאי אלא ארישא דקתני הראשונה יוצאה כו' דקאמר ר"ש דכיון דכשנולד כבר נתייבמה ולא היתה על זה בזיקת נישואי אחיו הראשון מעולם מותרת לו: **גמ' אף בראשונה.** וקא שרי נולד ואח"כ ייבם: **מדקתני משנה יתירה.** לכולה ההיא בבא דרישא דלמאן קתני לה אי לאו דפלוגתא דר"ש עלה קיימא ולהכי תנייה לאשמועינן דאפי' בההיא שרי: **למאן קתני לה.** לאשמועינן מילתיה דמאן איצטריכא: **אילימא לרבנן.** לאשמועינן איסורא לרבנן דהא לא איסור ולא היתר לר"ש שמעת מינה ברישא דהא לא איירי בה: **ונטר להו.** המתין להם: **והדר פליג עלייהו.** בכולה מילתא: **בחד אחא.** דודאי מכח זיקת זה שלא היה בעולמו אסורה לזה להתייבם: **אי נמי בתרי.** אחים ומת האחד ונולד להם אח השלישי: **ולא ייבם.** זה השני את יבמתו: **ולא מת.** אסורה לזה שנולד לאחר מיתה ליבמה מזיקת אח שלא היה בעולמו. אבל היכא דייבמה השני פקעה זיקת אח הראשון ונעשית אשתו של זה השני אי נמי לא יבמה האי שני הואיל והוזקקה לו הרי היא ככנוסה כדלקמן וכשמת מותרת לשלישי: **בהתירא אשכחה.** שלא נאסרה עליו שעה אחת שלא נזקקה לו מכח הראשון כלום: **יש זיקה.** כשנפלה לפני השני קודם לידתו של זה ונזקקה לו לשני אלימא ההיא זיקה לשויא ככנוסה והוי ליה כייבם ולבסוף נולד: **זיקת יבם אחד.** כגון שלא נפלה אלא פעם אחת או שכנסה שני ופקעה זיקה ראשונה וכשמת אין כאן אלא זיקת ייבום של שני או לא עשה בה מאמר ומת אין כאן אלא זיקת ייבום ראשון ועכשיו יש כאן זיקת ייבום של שני יבמין שיש עליה קלת זיקה מן הראשון דכל זמן שלא נתייבמה לא פקע[ט] זיקתה מן השני וצרתה אשת השני אסורה משום דידה[י]: **מייבם לאיזו שירצה.** דלית ליה הך דרשא דזיקת שני יבמים דאי מאמר קונה הרי היא אשת שני ואין כאן אלא זיקתו ואם אין קונה הרי הוא כמו שאינו ואין כאן אלא זיקת ראשון: **וחולץ לשניה.** משום ספיקא כדמפרש ואזיל:

מבית

שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה כו'. אר"י דדוקא קידש אומרים לו המתן מלישא משום דבשעת נישואין נראה כנושא אחות זקוקתו אבל אם נשא כבר שהיא אשתו גמורה פקע לה זיקה לגמרי ואין צריך להמתין מלבעול ודוקא קידש אחר נפילה כדמוכח בהחולץ (לקמן מא. ושם) דבקידש באיסור איירי דמסיק עלה מתה אשתו מותר ביבמתו משום דהואי יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה אבל אם קידש בהיתר קודם נפילה שלא היתה אחות זקוקתו בשעת קידושין א"צ להמתין כלל: **אומרים** לו המתן. וא"ת למה צריך להמתין דכיון דקדשה פקעה לה זיקה לגמרי כדמוכח בפ' ד' אחים (לקמן כט. ושם) גבי הא דא"ר אלעזר מאמר לב"ש אינו קונה קנין גמור אלא לדחות צרה בלבד א"ר אבין אף אנן נמי תנינא ב"ש אומר יקיימו דיעבד אין לכתחלה לא ואי ס"ד דמאמר קונה קנין גמור זה יעשה מאמר ויקנה וזה יעשה מאמר ויקנה ומאי קושיא אפי' קני קנין גמור הא אמרי' הכא דצריך להמתין בקידושין דאורייתא ולפי מאי דפרישית לעיל (ב) דמש"ה חשיב לר"י בן בתירה יחידאה א"ש וי"ל דלר"י בן בתירה דסבר יש זיקה אין הקידושין מפקיעים הזיקה אבל ר' אבין סבר אין זיקה ולא אסור לייבם אלא משום ביטול מצות יבמין ולהכי פריך אי מאמר קונה לב"ש קנין גמור זה יעשה קנין גמור ויקנה וזה יעשה מאמר ויקנה ויכולים לעשות ע"י שליח בבת אחת דליכא ביטול מצות יבמין והא דשרי הכא לקיימה אפי' לרבי יהודה בן בתירה ובפ' ד' אחין (ג) ששניהם נשואים ב' אחיות דאייתי לעיל קתני סיפא קדמו וכנסו יוציאו אר"י דשאני גבי ד' אחים שהאחיות לא היו באות לעולם לכלל היתר שכל אחת אחות זקוקתו אבל היכא דאחות יבמה אתיא לכלל היתר לאחר שיעשה אחיו מעשה לא החמירו להוציא: **דאי** דרב מאי. וא"ת דבסוף פ"ק דכתובות (דף יב:) נמי אמרינן הא דרב יהודה דשמואל היא ולא פריך דאי דרב מאי וי"ל דהכא משמע דרב יהודה משמיה דרב קאמר לה דקאי ארב הונא דקאמר משמיה דרב שומרת יבם שמתה מותר באמה: **משכחת** לה בחד אחא. וא"ת לעיל בפ"ק (דף ט: ושם) בשמעתיה דלוי קאמר בפלוגתא לא קמיירי ופריך והא א"ר אושעיא חלוק היה ר"ש אף בראשונה הא לרבי אושעיא נמי משכחת לה בחד אחא ולפטור צרתה וצרת צרתה נמי משכחת לה למאי דאמר לקמן דמודי ר"ש בזיקת שני יבמין דלאו ככנוסה דמיא וי"ל דמתני' דפרקין אתא לפרושי פרקין קמא דקתני כיצד אשת אחיו שלא הי' בעולמו ולר' אושעיא דחלוק ר"ש אף בראשונה ע"כ מתני' דפרק קמא איירי בפלוגתא:

שמא

עין משפט נר מצוה

ה א טוש"ע אה"ע סימן קנט סעיף ה:

ו ב מיי' פ"ו מהלכות יבום הלכה יז סמג עשין נח טוש"ע אה"ע סימן קעג סעיף יב:

מוסף רש"י

שומרת יבם. מצפה ליבמה, ומצוה בגדול לייבם, **שקידש אחיו את אחותה.** בא אחד מן האחין וקידש את אחותה של יבמה אחר שנפלה היבמה לפניהן (מגילה יח:) ותלה היבום באחיו (לעיל יז:). **אומרים לו המתן.** מלכנוס, לפי שאחות זקוקתו היא, הואיל ולאחר שנזקקה אחותה לו קידש את זו צריך להמתין עד שתתייבם היבמה לאחיו, דפקעה זיקה (לעיל יז:). **עד שיעשה אחיך.** הגדול, **מעשה.** ביבמתו, או לחלוץ או לייבם, אבל בעוד היבמה לפני כולן לחלוץ או לייבם הרי היא לכל אחד כאשתו על ידי זיקת יבום ואסור באחותה משום אחות אשה, דקסבר יש זיקה אפילו בתרי וכל שכן בחד, ופליגי רבנן עליה ואמרי הואיל ושני אחים הן אין זיקתו מוטלת להיות על אחד מהן להיות כאשתו ומותר באחותה (מגילה יח:). **ועשה בה שני מאמר.** קידושי יבמה (לעיל יב.). **הרי אלו.** שתי נשים, **חולצות.** דאילו כנסה הוה פקעה זיקה קמייתא ולא הוה עלה אלא זיקת נשואי האחרון, אבל מאמר לא מפקע זיקה והויא עלה קצת זיקת ראשון וקצת זיקת האחרון (שם). **שנאמר ומת אחד מהם.** ולא זו שמתו ב' בעליה וזיקת שניהם עליה ושתיהן אסורות מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא כדמפרש בפרק ד' אחין, ובחליצה דחדא לא מיפטרא אידך דלאו מבית אחד קאתו, הואיל ולא כנסה, ואי לא עבד בה מאמר לא הואי עלה אלא זיקת ראשון והוו להו שתי יבמות הבאות מב' בתים ושתיהן מתייבמות (שם). **ולא שעליה זיקת שני יבמין.** כגון זו שעדיין לא יצתה מזיקת יבומי המת הראשון, דאין יבמה יוצאה מזיקתה אלא בביאה, ונתוספה עליה זיקה מחמת מאמרו של שני (גיטין פב:) דכל זמן שלא כנסה זה עדיין זיקת ראשון עליה ונתוספת עליה זיקת מאמרו, הרי כשמת זה נותרו עלה זיקת שניהם ואילו כנסה הוה פקעה זיקה דקמא וכי מיית לא הוה עלה אלא זיקת שני, אי נמי לא עבד בה מאמר לא הוה עלה אלא זיקת ראשון (לקמן לא.). **מייבם לאיזו מהן שירצה.** כדקתני טעמא בברייתא אם מאמרו של שני מאמר, אשת שני הוא בועל, ואם אינו מאמר, אשת ראשון הוא בועל (שם). **וחולץ לשניה.** דהדא לא מיפטרא בביאה דאידך, דלמא מאמר לא קני והוו להו ב' יבמות הבאות מב' בתים, ויבומי תרווייהו נמי לא, דלמא מאמר קני והוו להו ב' יבמות הבאות מבית אחד (שם).

מסורת הש"ס

א) מגילה יח: לקמן מא., ב) שם, ג) רש"ל מ"ז, ד) [לקמן כז.], ה) עי' תוס' ריש פרקין, ו) [לעיל ט:], ז) [לעיל ט: וצ"ל אמר רבי אושעיא ועי' תוס' עירובין סח. ד"ה אמר ותוס' לקמן יט. ד"ה ועוד וכן איתא לעיל ט: רבי אושעיא], ח) לעיל יב. לקמן לא:, ט) בדפ"ר כתוב וקצת פקע, י) בס"א: זיקה,

◆

תורה אור השלם

1. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' בהדיא מתנינן לה אמר: (ב) תוס' ד"ה אומרים וכו' דפרישית לעיל. נ"ב דף יז בד"ה ולימא: (ג) בא"ד ובפ' ד' אחין ששנים מהן נשואין ב':

◆

תוספות ישנים

מאי טעמא דקסבר יש זיקה וזיקה ככנוסה. והאי (דקאמר) [דקסבר] בתרי ולא ייבם ולא מית משמע דאין זיקה דאי זיקה ככנוסה אפי' לא יבם הוי כמו יבם. היינו משום דלא מית אבל במית זיקה הוי ככנוסה. וא"ת כיון דזיקה הוי ככנוסה אמאי נקט במתני' יבם בלא יבם נמי שריא ליה לר' שמעון דהוי כמו יבם ואח"כ נולד וי"ל דנקט יבם משום דמפרש הכא אשת אחיו שלא היה בעולמו דפרקין קמא וקאמר דכלהו פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן ואי לא ייבם לא משכחת בגוה צרה: